

1931 senesi için halledilmiş olduğundan tefsir talebini havi tezkerenin Hükûmete iadesine karar verilmiştir (*Cilt 8 - Sayfa 384 ve Cilt 11 - Sayfa 20, 31*),

15 kânunuevvel 1932

Barut ve mevaddı infilâkiye meselesine dair

(*Resmî Gazete ile neşir ve ilâm: 21/XII/1932 - Sayı: 2283*)

No.
738

Barut ve mevaddı infilâkiye meselesine dair Adliye ve Teşkilâtı esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümenince tanzim kılman aşağıdaki mazbata tasvip edilmiştir (*Cilt 9 - Sayfa 94, 108, 109 : 117, 147, 154, 338, 371 ve Cilt 11 - Sayfa 24, 31 : 33*).

15 kânunuevvel 1932

Barut ve mevaddı infilâkiye inhisarının müzayedesine fesat karıştırmak ve bazı Devlet memurlarına rüşvet vermek maznuniyetile ve İstanbul müddei umumiliğinin 5 temmuz 1929 tarihli talepname ile İstanbul yedinci istintak dairesinde haklarında tahkikat icra edilen İbrahim Beyzade Lûtfi ve Jan Paşat ve Nesim Mazalyah ve Kemal Nasi ve Salamon Nasi ve Jül, Jan, Leon Fresko Efendilere isnat edilen suçlarda rüşvet almak suretile müşareketi olduğu ifade ve iddia edilmesinden dolayı Maliye vekâleti sabık varidat umum müdürü Kâmil ve Kavanin şubesi müdürü İsmail Edip ve varidat umum müdürlüğüne vekâlette bulunmuş olan sabık Ankara defterdarı İhsan ve İstanbul defterdarlığı tetkik memurlarından Tefvik Nedim Beyler ve delâli imhadan maznun Cemil Süleyman Bey hakkında tahkikat icrası lüzumuna binaen evrak ciheti mülkiyeye tevdi ve maliye müfettişleri marifetile tahkikat ifa ettirildikten sonra müddei umumilik vasıtasile Ankara birinci istintak dairesine verilerek icra kılman tahkikat esnasında esbak Maliye vekili Hasan Beyin barut imtiyazı müteahhitlerinden 7 500 liralık bir otomobili hediye olarak kabul etmek ve fişek mukavelenamesi hilâfına rüşvet mukabilinde avanslar vermek ve revolver işinde de müttehaz karara muhalif muamele ifa etmek gibi zamanı vekâletine müteallik bazı muamelâta maznunların suçlarına müşareketi beyan ve iddia edilmiş ve diğer maznunlara ait hususâtın da tenevvürü Hasan Bey hakkında tahkikat icrasına vabeste bulunmuş olup bu cihet ise Büyük Millet Meclisinin salâhiyeti dahilinde olduğundan ve diğer maznunların tâbi olacağı muhakeme usul ve merci de Hasan Bey hakkındaki tahkikat neticesine bağlı olacağından Ankara birinci müstantıklığının 5 mayıs 1932 tarihli kararile evveleminde bu cihetin ifa ve ikmalî zımında evrakı müteferria müddei umumiliğe tevdi ve Adliye vekâleti vasıtasile Başvekâletten 18 - V - 1932 tarih ve 6/1319 numaralı tezkere ile Yüksek Reisliğe irsal kılınmakla Büyük Millet Meclisinin 16 nisan 1932 tarihindeki 64 üneu inikadında dahilî nizamnamenin 170 inci maddesi mucibince bir tetkik encümeni teşkili karar altına alınmış ve mezkûr encümenin 25 haziran 1932 tarihli raporunda meselenin tenvirile hakikatın meydana çıkarılması için tahkikat icrasına lüzum gösterilmiş ve bu rapor mafadı Meclisin 27 haziran 1932 tarihindeki 72 nei inikadında kabul edilmiş olmakla Muhtelit encümenimiz tahkikata başlamıştır.

Encümenin ilk içtimamda, tevdi edilen evrakın kesret ve tenevvüü nazarı dikkate alınarak hâdiseyi ve delillerini cem ve teflik etmek üzere bir İhzarî komisyon teşkili münasip görülerek o suretle tetkikat icra ve vaziyet bir raporla telhis edilmiş idi.

Rapora nazaran: Barut ve mevaddı infilâkiye inhisarı ihalesinin kapalı zarflar açıldıktan ve mazbata tanzim edildikten sonra alenî münakasa icrası suretile yapılmasma ve taliplerden birinin istinkâfî menfaat mukabili olduğunun bilâhare anlaşılmasma göre bunda Hasan Beyin de menfaattar olup olmadığı, 10 000 revolver ithaline müsaade edilmekte, fişek mukavelesine zeylolarak ikinci bir mukavele yapılmasında, 716 559 fişek ithaline müsaade olunmakta ve avans namile müteahhide verilen paralar da maznunlardan bazılarının ifadesi veğhile Hasan Beyin bir menfaat temin edip etmediği ve müteahhitlerden bir otomobil alıp almadığı nok alarının tahkiki icap etmektedir.

Muhtelit encümen hâdiseyi bir kere de müruru zaman noktasından tetkika lüzum görmüş ve bunun üzerine İhzarî komisyon tarafından icra kılman tetkik neticesinde maznunlardan Kâmil ve İhsan Beylerin istintak dairesinde evvele müruru zaman iddiası dermeyeran ederek müstantık tarafından reddedildiği ve işi itirazen tetkik eden mahkeme reisi tarafından da bu ret kararının tasdik edildiği görülmüş ve hâdisenin vukuu ile tahkikatın İstanbulda başlaması arasında müruru zaman had-dine baliğ bir müddet geçmediği gibi ceza kanununun 106 ncı maddesinde bir cürümden dolayı yapılan ve müruru zamanı kesen muamelelerin cürümde her ne suretle olursa olsun methali olupta aleyhinde takibat ve tahkikat yapılmamış olan kimseler hakkında dahi müruru zamanı keseceği musarrah bulunmuş olmasına nazaran haklarında sonradan tahkikata başlananlar için de müruru zaman meselesi varit olmadığı tesbit edilmiş ve keyfiyet Muhtelit encümence kabul edilmiştir.

Şu hazırlıklarla tahkik mevzularına nüfuz eden encümen; hâdiselerin esbak Maliye vekili Hasan Beyi alâkadar eden kısımları üzerinde kendisini istievap etmiş ve otomobil meselesindeki izahatını müeyyit olarak ibraz eylediği vesikaları encümen evrakı meyanına almıştır. Diğer kısımlar üzerindeki izahatından, kendisinin vekâleti zamanında varidat umum müdürlüğünü asaleten ve vekâleten idare eden Kâmil ve İhsan Beylerin de istievabı lüzumu hâsil olmuş ve fazla olarak o tarihlerde nakit işleri müdürlüğünde bulunan Macit Bey ile hukuk müşavirliğinde bulunan Süreyya Beyin malûmat ve şhadetine de müracaat edildikten ve İhsan Bey tarafından ifade şifahiye makamına kaim olmak üzere ayrıca verilen izahname dahi encümen evrakı meyanına alındıktan sonra vaziyetin tenevvür ettiğine ve tahkikatı başkaca tevsic mahal olmadığına ittifakla karar verilerek aşağıdaki neticeye varılmıştır:

Münakasaya fesat karışmak meselesi:

1341 senesi muvazenei umumiye kanununun 57 inci maddesile kabul edilen barut ve mevaddı infilâkiye inhisarının işletilmesi Maliye vekâletince kapalı zarf usulile münakasaya konularak iştirak eden taliplerin teklifleri ihale komisyonunca tetkik edilip en müsait şerait Babanzade Fuat Beyin temsil ettiği (Lüknoza) şirketinin olmakla mezkûr şirkete ihale için mazbata tanzim edilmiş iken bir gün evvelki tarihle Lûtfi Bey tarafından verilen istidada daha müsait şerait teklif edileceği dermeyeran edildiğinden Hasan Bey tarafından alenî münakasa emredilmiş ve icra kılman alenî münakası neticesinde diğer taliplerin çekilmesiyle 2 ağustos 1326 da İbrahim Beyzade Lûtfi ve şürekâsı şirketine ihale edilmiştir.

Lûtfi Beye yapılan ihale; Hasan Beyin istida derkenarında işaret ettiği Hazine menfaatini temin etmiş bulunmakla beraber Fuat Beyin çekilmesi 25 000 lira mukabilinde olduğu evrak meyanındaki mektuplar, hesap hulâsaları ve İş bankasının işarile anlaşıldığına göre de Lûtfi ve Fuat Beyler arasındaki bu hâdiseye yine bir suç mevzuu teşkil edebilir. Fakat Hasan Bey için şu fesat karışma keyfiyetinde bir müşareket deliline tesadüf edilmediği gibi münakasayı ikinci defa olarak alenî icra ettirmekte de menfaat kastına delâlet edecek bir hal görülememiş ve münakasaya verilen bu şekilde müzayedede, münakasa ve ihalât kanununa muhalefette bulunmamış olmakla beraber alenî münakasanın icrası Hazineye mühim menafi temin etmiştir.

Maamafih bu sıra sıhî sebeplere binaen Hasan Beyin istifası vukubulmakla ihale muamelesi halefi Mustafa Abdülhalik Bey tarafından icra edilmiştir.

10 000 revolver ithaline müsaade meselesi:

1341 senesi muvazenei umumiye kanununun 57 inci maddesinde istimali caiz revolverlerin satışının inhisar altına alınması üzerine evvelce siparişi olanların 15 temmuz 1341 zevaline kadar Rüsumat müdüriyetine beyanname vermesi ve aksi takdirde revolverlerin gümrüklerden ithaline müsaade edilemeyeceği Maliye vekâletince ilân edilmiş olmasına rağmen maznunlardan Jul Fresko tarafından muahhar tarihlerle vaki istidalarda mukaddem bir siparişi olduğundan ve ilânı görmedikleri için vaktile müracaat edemediklerinden bahsile 10 000 revolverin ithaline müsaade istenilmesi üzerine Varidat umum müdürü vekili İhsan Bey, vekâlet makamına verdiği müzekkerede tetkik edilen vesikalara nazaran siparişin evvelce vukuu anlaşıldığından bir defaya mahsus olmak ve emsal teşkil etmemek üzere ithaline müsaade cihetini terviç ettiğiinden vaki talep bu esbabı mucibeye müsteniden Hasan Bey tarafından da mucibe iktiran ettirilmiştir.

İera kılman tetkikat neticesinde munhasıran revolverler için Heyeti Vekileden musaddak bir talimatname mevcut olmadı ve yapılan ilânın ancak Maliye vekâletinin kendi salâhiyetini istimal suretile ittihaz eylediği idarî tedbirler cümlesinden olduğu anlaşılmiş ve dairesinin kanunen mesuliyeti tekabül ederek tetkik ettiği vesikalara müsteniden gösterdiği lüzum ve icap üzerine bir vekilin teferuata inerek tekrar tetkik etmesine imkân ve mecburiyet te tasavvur edilememiş bulunduğundan bu noktada Hasan Beyin şahsına atfedilen yolsuzluk varit görülememiştir.

Fişek mukavelesine zeylolarak ikinci bir mukavele yapılması:

İnhisar altındaki av ve revolver fişeklerinin birinci mukavele mucibince celbedilmiş olan çeşitleri ihtiyacı ve talepleri tatmin etmediği ve çeşit noksanlığı satışına mâni olduğu cihetle noksanların pazarlık suretile ikmalî için Heyeti Vekile kararı istihsal etmek üzere Varidat umum müdürlüğünün bir ihtiyaç cetveline merbut müzekkeresi üzerine Maliye vekili Hasan Beyin keyfiyeti Heyeti Vekileye arz ve takdimini ve karar istihsali ve neticede yine evvelki müteahhitte ve fakat pazarlık esası üzerine bir zeyli mukavele yapılmasında müzayede, münakasa ve ihalât kanununun ahkâmına muhalif bir vaziyet görülemediği gibi Hasan Beyin böyle bir mukavele aktine mütedair muamelâtta mevzubahs yolsuzluk ve suiistimale iştirakini gösterir bir hale de tesadüf edilememiştir.

716 559 fişek ithaline müsaade meselesi:

Bu fişeklerin musadere veya mahrecine iadesi hakkındaki muameleden haberdar olmayan vekil Hasan Bey; işbu fişeklerin ikinci mukavele mucibince celbi takarrür eden çeşitlerden bulunması hasebile mezkûr mukaveleye mahsuben ithaline müsaade olunması hakkında Varidat umum müdürlüğünün gösterdiği lüzuma binaen (mucibince) işaretini koymuştur ki bunda Hasan Beye isnadı kabil bir suç unsuru görülememiştir.

Avans meselesi:

Askerî fabrikalar umum müdürlüğünün 1340 senesi bütçe kanunile Devlet inhisarına alınan ve işletilmesi Askerî fabrikalar umum müdürlüğüne verilen av ve revolver fişekleri inhisarının 9 kânunuevvel 1341 tarih ve 652 numaralı kanun ile Maliye vekâletine devredilmesi üzerine müteahhit İbrahimbeyzade Lûtfi Bey Maliye vekâletine bir istida vererek bayilere verilen malların idareye maledilmiş sayılması ahiren Fabrikalar umum müdürlüğünce kabul olunduğunu ve cereyanı muamelenin tetkiki ile kendisine teslimatına mukabil para verilmesini talep etmiş ve istida Varidat umum müdürlüğüne usulen havale olunmuş ve Varidat umum müdürlüğü dahi cereyanı muameleyi Fabrikalar umum müdürlüğünden sormuştur. Fabrikalar umum müdürlüğünün cevabî tahriratındaki (bayilere teslim edilecek miktarın idaremize maledilmesi ahiren kabul edilmiştir) fıkrasına istinaden Varidat umum müdürlüğü vekâlet makamına müteahhit Lûtfi Bey tarafından teslim edilen fişeklerden ve bunun miktar ve bedelinden ve ancak hesabı görülmediği için matlubatı tahakkuk ettirilmediğinden bahsile (bersabık avans itası) için lüzum göstermiş ve vekil Hasan Bey dahi (mucip) işareti koymuştur.

Varidat umum müdürlüğü vekil Hasan Beye katî hesabı yapıldığında mahsubu iera edilmek lâzımgelen vacibütediye bir Hazine borcu mevcut olduğu kanaatini vermiş ve sebmeden muamelenin dahi aynı merkezde olduğunu söylemiş ve şu suretle ita emri istihsal edilmiş ve vekil Hasan Beyin (mucibince) işareti olmaksızın Varidat umum müdürlüğünün tediye cetvelleri meyanına kaydettirerek

Nakit işleri müdüriyeti tarafından yaptırılan müteaddit tediyelerin dahi yukarıda izah edilen esas ve muameleye istinat ettirildiği anlaşılmış ise de mesul ve salâhiyettar daire müdürünün gösterdiği icabı kabul eden vekil Hasan Beyin muamelede muahaze ve mesuliyetini mucip bir hal görülememiştir.

Otomobil meselesi:

Hasan Beye hediye edildiği söylenen otomobil meselesi etrafında ihzarî komisyonda tamikan tetkik ve telhis ettiği vakıalar ve ifadelerle Hasan Beyin izahatı ve ibraz eylediği vesikalar tetkik edildi:

İstanbul ve Ankarada muhtelif otomobil acentalarından alınan malûmatta 7 500 lira kıymetinde her hangi bir otomobilin Hasan Beye satıldığına veya diğer maznunlardan bazıları tarafından böyle bir otomobil alındığına dair bir kayıt ve işarete tesadüf edilemeyip bilâkis maznunların muhtelif ifadelerle birbirini tekzip ettikleri ve nihayet maznunlardan ikisinin kendi aralarında taksim etmek üzere şeriklerine gösterdikleri bazı mevhum masraflar meyanına böyle bir otomobil de dahil ettiklerini söylemeleri ve Hasan Beyin kendi ihtiyacına binaen bizzat satın aldığı (Fiat) ve (Kraysler) otomobillerinin bir kısım vesikalarını ibraz eylemesi delâletlerle otomobil hâdisesinin musanna olduğuna kanaat hâsıl olmuştur.

Yukarıda izah olunan sebeplere binaen isimleri yazılı maznunlara isnat olunan suçlara vekil Hasan Beyin irtibat ve iştirakini gösterir bir hale tesadüf edilemediğinden hakkında takibat icrasına ve son tahkikatın açılmasına mahal olmadığına bir rey muhalife karşı ekseriyetle ve evrakın kanunî merciine iadesine ittifakla karar verilmiştir.

Van vilâyetinin Muradiye kazasının Kânikevan köyünden Abdullahoğlu Ahmedin ölüm cezasına çarpılması hakkında

(*Resmî Gazete ile neşir ve ilân: 27/XII/1932 - Sayı: 2288*)

No.
739

Vanın Muradiye kazasının Kânikevan köyünden Memedoğlu Şeronun zevcesi Elmas ile alâka peyda ederek Elması almak maksadile 1929 senesi şubatın on beşinci gecesi su almağa giden Şeronun biraderi Hasoyu katleden ve müteakiben Şeronun dam penceresine gelerek Şeroyu çağırıp biraderin Haso dışarıda seni istiyor demesile yataktan kalkan Şeroyu bacadan attığı kurşunla tammüden öldüren ve işbu suçları ika ettikten sonra firarı esnasında karı karısı Güllüyü de sahipsiz bırakmamak üzere taammüden ot yığınları yanında öldürüp İrana geçerken derdest edilen mezkûr köyden 1305 tevelliütlü Abdullahoğlu Ahmedin ölüm cezasına çarptırılmasına dair verilen hüküm ve ilâmın, af veya tahvil veya tahfifi mucip bir hal görülememiş olduğundan infazına karar verilmiştir (*Cilt 10 - Sayıfa 14 ve Cilt 11 - Sayıfa 39, 41*).

22 kânunuevvel 1932